

بەريۆەبەردنى قەيران

ئارىيەن بۆين*

وەرگىرانى لە ئىنگلىزىيەو: ئىحسان نەزەت

قەيرانەكان و كۆمەلگەى مۆدېرن

دەسەلاتدارە مىللىيەكان پۈۈبەپۈى زۆر شىكىست و قەيرانى وەك كارەساتە سۈشتىيەكان، ھەپەشە ژىنگەيىيەكان، كزىي ئابوورى، پەلامارە تىرۈۈرىستىيەكان، تەقىنەوۈەكان، پەتاكەن و تەكنەلۇژىيە زانىيارى و گەياندىن، دەبنەوۈە. قەيرانەكان وەكوو پۈوداۈە پۈۈتىنىيەكانى وەك (ئاگر و پىكدادانى ئۆتۈمبىلەكان) نىن. قەيرانەكان ئەو پۈوداۈە ناھەموارانەن كەوا پۈۈژنامەنووسان و سىياسەتوانان و ھاۈنىشتمانىيان توۈشى سەرسوپمان دەكات. قەيرانەكان كاتىك پۈو دەدەن كەوا كۆمەلگەيەكى مۈۈيى، پىكخراۈيىك، شارۈچكەيەك يان نەتەوۈيەك ھەپەشەيەكى لەناكاو لەسەر بەھا بنەپەتتىيەكان يان بەردەوامبوۈنى ژيانىان دەبنىن، كە ئەمەيش دەبىتتە مايەى ئەوۈى بەپەلە و بە دلەپراۈكىيەكى قوۈلەوۈە مامەلە لەگەل قەيرانەكاندا بىرئىت.

ئەم پۈوداۈە دراماتىكىيانە ئالىنگارىي قورس بۆ گەۈرە سەركردە مىللىيەكان و دامودەزگەيەكانىان دروست دەكەن. پىۈۈستە بىرپارى يەكلاكەرەوۈ لەژىر گۈشارى كەمىي كات و نەبوۈنى زانىيارى پىۈۈست لەبارەى ھۆكار و دەرەنجامەكانى قەيرانەكان، بدرىن و پەپەرەو بىرئىن. ھەرچەندە بارودۇخەكان بۆ بىرپاردان زۆر سەخت بن، لەگەل ئەوۈپشدا ھاۈۈلاتىيان لە سەركردەكانى كۆۈمەت و دەسەلاتدارە مىللىيەكان چاۈەرئى دەكەن كەوا لەو ھەرەشانە بىانپارىن.

دوۈ فاكترە ھەن كە وا لە سەركردە مىللىيەكان و دامودەزگەكانىان دەكەن مامەلەكەردن لەگەل قەيرانەكاندا زۆر قورس بىت. يەكەمىيان، ئەو كۈۈالىتىيانەى دەبنە مايەى خۆشگۈزەرانى و پىشكەوتنەكان لە كۆمەلگە مۆدېرنەكاندا، كە ئەمەيش وا دەكات ئەم كۆمەلگەيانە بەرگەى قەيرانەكان نەگرن. دوۈمىشيان ئەوۈيە كەوا ھەردوۈ لايەنى ھاۈۈلاتى و سىياسەتمەداران پىكەۈە لەپرىكا زۆر ترسابن و كەمترىش لەگەل نەھامەتتىيەكانى وەك تەندروستىي گشتى، سەلامەتى و شكۆمەندىي خۆيان بگۈنچىنن. تىكەلەكردنى ئەم دوۈ فاكترەنە بە شىۈۈيەكى زۆر ئاسان، دەبنە مايەى دەرختى ئەوۈى كە بۆچى كىشەيەكى بچوۈك دەبىتتە مايەى دروستبوۈنى قەيرانى گەۈرە؛ ھەرۈەھا بۆچى كارىگەرىيەكانى بەريۆەبەردنى قەيران لە خۆپرسكدا سنووردان؟

كۆمەلگەى مۆدېرن تا دىت ئالۇزتر و تىكەلاوتر دەبىت. ئالۇزبوۈنىش وا دەكات كەوا تىگەيشتن لەو پۈۈسە و چالاكىيە جۇراۈجۇرانەى پۈو دەدەن، ئەستەمتر بىت. لە ئەنجامىشدا، سەرھەلدانى لاۈۈزىيەكان بۆ ماۈۈيەكى درىژخايەن دركىان پى ناكرىت. زۆر جار ھەۈلەكانى مامەلەكەردن لەگەل قەيرانەكاندا دەرەنجامى لەناكاو بەدۈۈى خۆيدا دىنن، ھەرۈەك زىادكردنى قەيرانەكان لە برى كەمكردنەۈەيان. لىكدانى بەشەكانى پىكەتە و شىۈۈۈى سىستەمەكان دەبىتتە ھۆى تەشەنەكردنى گرتەكان بەخىرايى. پەنگە بەم جۇرە، قەيرانەكان لە لايەنە “جۇگرافىيەكەيەۈە” پەگى خۆيان دابكوتن و لەپرىكا بەناۈ جىھاندا بلاۈ بىنەۈە و لە

سىستېمىكە ۋە بۇ سىستېمىكى تر باز بدن و له وادەى ئەم باز دانانەيش زانىارى خراب كۆ بكنەۋە.

ھەموو ئەمانە ھۆكارن كە زۆر قورس بىت قەيرانىك پىشى دەرەنجامەكانى ديارى بكرىن. كاتىك قەيرانىك پروون دەرەنجامە ۋە دەخرىتە پروو، ئىتر سىياسەتمەداران ھىچ شتىك بە سەير و نامۇ نابىنن. ئەگەر ھەموو شتىكىش لە شوپنى خۇى بى، چىتر شتە تىكەلاۋە شاراۋەكان نامىنن. بەردەۋامبوونى قەيران ۋا دەكات سىياسەتمەداران بۇيان دەرەنجامە ۋە چىبە ۋ ھەر لەو كاتەيشدا كە ھەموو شتىك لەبەرچاۋ پروون بوۋەۋە، ئەۋا ئەۋكات دەسەلاتداران ھەۋل دەدەن لىكەۋتەكانى قەيرانەكە كەم بكنەۋە.

سروشتى ئالۇزى قەيران، بارودۇخەكە ئالۇزتر دەكات. زۆر بەدەگمەن قەيرانىك ھەبىت “قسە بۇ خۇى بكات”. پىناسەكردنى بارودۇخىك بابەتتىيانەيە؛ قەيرانى كەسىك رەخسانى ھەلە بۇ كەسىكى تر. سەبارەت بە دەسەلاتدارە مىللىيەكانىش، ئەمە ماىەى كىشەيە؛ دەرەى زۆر لەو پرووداۋە ئاشكرا بىزىيانانە بىنە ھۆكارى سەرھەلدانى قەيران. ھاۋولاتىيە پروژاۋاىيەكان بە كەموكوپىيەكان دلتەنگ دەبن؛ ئەۋان دوچارى ترس بوۋىنە ۋ ئەۋەيش فىر بوۋىنە كە ترسەكەيان لە چىبە. لەم فەزاىە ترسەدا، ھەندىك كات كۆمەلگەكە دوچارى “ترس دەبىت” ۋ فرەجورىى مىدىاي مۇدىرنىش رول لە زيادكردنى ئەم جۆرە ترسەدا دەگىرپىت.

تەنانت ئەگەر ھەرەشەيەكى جدىدى گشتىگرىش سەر ھەلدات، دلىاكدردنەۋەى دۇخى كىشە نوپىەكە ئەستەمە. ئەۋ ھكۆومەتانەى ھەموو پروژىك مامەلە لەگەل كىشە لەناكاۋەكاندا دەكەن، جەختكدردنە سەر كىشەيەك ۋا دەكات كىشەيەكى تر لەبىر بكرىت. بۇ ئەۋەى ھەرەشەيەك بە قەيران بناسرىت، پىۋىستە بەروونى بەرەبەستە سەختەكانىش پروون بكرىنەۋە.

ئالېنگارىيەكانى بەرپۆەبەردنى قەيران

بەرپۆەبەردنى قەيرانەكان دوو رەھەندى ھەيە، ئەۋانىش رەھەندى تەكنىكى كە پەپۆەندىبى بە تواناى خۇگرتنى دامەزراۋە ھكۆومىيەكان ۋ سىياسەتى گشتى لە قۇناغى سەرھەلدانى ھەرەشەكەدا ھەيە. رەھەندىكى سىياسىش ھەيە كە ئەۋىش بەرپۆەبەردنى قەيران، بەقولى جىپى مشتومر ۋ چالاكىيەكى بەھىزى سىياسىشە. تىكەلكدردنى ئەم دوو رەھەندە سەرەكىيە بۇ پىنج ئالېنگارىى جدىدى بەرپۆەبەردنى قەيران دەگەرپىتەۋە ئەۋانىش برىتىن لە:

دركىپكردن □ برىاردان □ واتابەخشىن □ نەھىشتن ۋ فىرپوون.

۱- دەستىشانكردن ۋ ھەستكردن بە قەيرانەكان

پىدەچىت قەيران ئالېنگارىى ئاشكرا دروست بكات. ھەر لەو كاتەى قەيران پروون بوۋەۋە، پىۋىستە ھەلسوپراۋانى قەيران رىكارى پىۋىست بۇ لىكەۋتەكانى بگرنە بەر؛ تەنانت واقەكە زۆر لەۋەيش ئالۇزترە. زۆرىك لە قەيرانەكان بە شىۋازى كتوپر ۋ نامۇ پروو نادەن، بەلكوو پەيتا پەيتا تەشەنە دەكەن. پىۋىستە سىياسەتمەداران لە نىشانەكانى ۋەك نادلىناىى، لىلى، پىچەۋانەبوۋنەۋە بزانتن كە ۋا خەرىكە شتىكى نامۇ سەر ھەلدەدات. پىۋىستە ئەۋان ھەرەشەكە ھەلسەنگىنن ۋ بزانتن قەيرانەكە لە چىبەۋە سەرچاۋەى گرتوۋە.

ھەمىشە ھەلسوپراۋانى قەيرانەكان زۆر بەئەستەم پرووبەرووى ئەم قەيرانانە دەبنەۋە. خىراىبى سەرپۆەھىنەر ۋ لىلى ۋ ئالۇزى قەيرانەكە دەتوانىت بەئاسانى بەسەر شىۋازى ھەلسەنگاندندا زال بىت. دەرەى سترىس ۋ

كېشە رېكخراوئىيەكان زياتر بىنە ماىەى تەگەرەتېخستنى تىواناكان بۇ دەستىشانكردن و ھەستكردن بە قەيرانەكان.

ھەندى خەلك بەوھ ناسراون كە لەژىر گوشاردا بەروونى بىر دەكەنەوھ و لەسەرەخۇن؛ ئەوان پەرەيان بە شىۋازىكى بەگەرختىنى زانىارىيەكان داوھ كە وا دەكات لە كاتى بارودۇخى قەيراناويدا كارىكى بەجىيان ھەبىت. ئەفسەرە سەربازىيەكان، رۇژنامەوانان، فەرماندەكانى پۇلىس و ئاگركوژىنەوھ بە كۆكردنەوھ و كارپىكردىنى زانىارىيەكان لە بوارى قەيراندا، بەناوبانگن. ھەندى رېكخراو پەرەيان داوھ بە شىۋازى بەسوودى “گەران و دەستىشانكردىنى كېشەكان” لە كاتى بوونى قەيراندا. رېكخراوھكان لەژىر بارودۇخىكى تەنگانەدا تا راددەيەك پەرەيان بە تىواناكان و خىراتر بەدەستەھىنان و كارپىكردىنى زانىارىيەكان داوھ. پرسىارى وھ لاملەندراوھ ئەوھىە كە ئاخۇ رېكخراوھكان دەتوانن نەخشەى ئەم جورە تايبەتمەندىيانە بكېشن و بىبەنە ناو كەلتورى ھەنووكەبىيى رېكخراوھكانەوھ؟

۲- برىارى يەكلاكرەوھ

لە كاتى قەيراندا، پىۋىستە حكومەت و دامەزراوھ گشتىيەكان برىار لەسەر كېشەى ناھەموار بەدن؛ دەكرى ئەمەيش چەند جورە برىارىك بن. دەبى چەند سەرچاوھى دەگمەن بىنە بنەماى برىاردانەكە. ئەم كردارە بە جورىك لە جورەكان لە كردارى سىياسى دەچىت، تەنيا لەوھدا نەبىت كەوا كاتىك لە بوونى قەيرانەكاندا جىاوازيەكى زور لە نىوان پىداوئىستى و داواكارىيەكاندا ھەبىت. لەو كاتەيشدا كە كېشەكان ھەرەك خۇيان بەناروونى و ناجىگىرى بمىننەوھ، ئەوا كاتەكەيش بۇ بىركردنەوھ و راوئىژكردن و وەرگرتنى رەزامەندى، زور كەم و سنووردار دەبىت. كېشەكان بە جورىك رووبەرووى حكومەت و سەركردەكان دەبنەوھ كەوا پىشتەر لە كاتى كارى رۇژانەياندا رووبەروويان نەبووبىنەوھ. بۇ نمونە برىارى ناردنى ھىز، يان بەكارھىنانى ھىزى كوشندە، يان سنووردانانى پىۋىست بۇ ئازادىيە كەسىيەكان، برىارى ھەستىارن. برىاردان لە كاتى قەيراندا كارىكى قورسە كە رەنگە بىتتە ماىەى لەدەستدانى بەھاي دەستكەوتەكان و سەرھەلدانى رىسكى سىياسى.

وھ لاملەكى كارىگەر پىۋىستى بە ھەماھەنگى ناوخۇبىيى نىوان ئازانس و حكومەتەكان ھەيە؛ دواى ھەموو ئەمانەيش، برىارەكان دەبىت لەلەين چەند رېكخراوئىكى جوراوجورەوھ بخرىنە بوارى جىبەجىكردن. شىۋازى جىبەجىكردىكى كارىگەر، وا پىۋىست دەكات كە ئەم رېكخراوانە پىكەوھ كار بكەن. ھىنانى بىرۇكراسىي گشتى بۇ خۇگونجاندىن لەگەل بارودۇخى قەيرانەكاندا، ماىەى بىھوودەبىيەكى زورە و تەنانەت ھەندىكېش دەلەين ئەمە كارىكى مەھالە. زوربەى رېكخراوھ گشتىيەكان لە بنەرەتدا دىزىن كراون بۇ ئەنجامدانى كاروبارى رۇتىنى بەھوى بەھاكانى دادپەرەرى، ياسا و كارتيكردنەوھ. سەرەراى ئەمەيش ھەلسوكەوتكردن لەگەل قەيران، پىۋىستى بە نەرمى، باشكردن، دووبارەكردنەوھ و شكاندىنى ياساكان ھەيە.

بۇ پرۇسەى بەرپوھبردنى قەيرانەكان ھەماھەنگى تاكە تايبەتمەندى نىيە، بەلكو برىتىيە لەوھى كە ئاخۇ كى بەرپرسە لە چاكردىنى دۇخەكە. ئەو ئازانسانى لە بەرپوھبردنى قەيرانەكاندا تەكنەلۇژىاي جوراوجور بەكار دىنن، زور بەزەحمەت دەتوانن كردارەكان چۇنىيەك بكەن؛ لەگەل ئەوھيشدا قەيران نابتە ھوى نەھىشتىنى ھەستىارى و ناكوكى لەمەر پەيوەندىيى رۇژانەى نىوان دەسەلاتداران و خەلكى تردا.

دەبى وھ لاملەندەوھىەكى راستەقىنە و كارىگەرى قەيران، بە راددەيەكى زور دەرەنجامىكى سىروشتى لە

سەرھەلدانى پۈرسەكەدا بېخىش. ناكىت چارەسەر كىردى قەيرانىش بە شىۋەيەكى سەرھەكى تەنيا پشت بە يەك سەرچاۋە بېخىش. زۆر كۆسپ ھەن كەوا بە شىۋەيەكى سادە بىر يارى يەكلا كەرھەۋە لەگەل ماۋەى جىبە جىكردى خودى بىر يارەكە لىكجىا دەكاتەۋە.

۳- واتا بەخىش بە بىر ياردان

لە كاتى قەيرانە كاندا، چاۋەرى دەكىت كەوا سەر كىردە كان دلەپراۋكى بېرەۋىننەۋە و بە شىۋەيەكى بەرپىرسانە مامەلە لەگەل دۇخەكەدا بىكەن و بزاندن چى پروو دەدات و پىۋىستە چىش بىكىت. كاتىك لە چۈنئىتى پرووداۋە كان دەگەن و ستراتىژىيە تىك بۇ پرووداۋە كان دادەنن، ئەۋا پىۋىستە سەر كىردە كان پىكەۋە لىكتىگە شىتئان بۇ پرووداۋە كان ھەبىت و ئەگەر لەمەدا سەر كەۋتوۋىش نەبن، ئەۋا رەنگە پىشۋازى يان رىز لە بىر يارەكانىان نەگىرىت.

تەنيا سەر كىردە مىللىيە كان نىن كەوا دەيانەۋى قەيرانە كان چاك بىكەنەۋە، بەلكوۋ پەيامەكانىان پىكەبەرى لەگەل ھەموۋ ئەۋە حىزبانەى تردا دەكەن كەۋا پۇست و بەرژەۋەندى تىر يان ھەيە؛ بە ھەمان شىۋەيەش لەگەل ئەۋە حىزبانەيشى كەۋا پىناسە و ئەلتەرناتىقى جىاۋازىان بۇ قەيرانە كان و پىشنىارى گىرتنەبەرى رىۋشۋىنى تايبەتئان بۇ ھەيە. ئەگەر ھات و ئەكتەرەكانى تر لە پروونكىردنەۋە و لىكدانەۋەى قەيرانە كان سەر كەۋتوۋەن، ئەۋا تۋاناي سەر كىردە ناۋبراۋە كان لە بىر ياردان و جوۋلەپىكردى قەيرانە كان زۆر ئەستەم دەبىت.

زۆر چار بۇ دەسەلات قورسە كە دەستبەجى زانىارى دروست فەراھەم بىكەن. ئەۋان دوچارى زانىارى نادروستى ۋەك (راپۇرت، دەنگۇ و ۋىنە) دەبنەۋە كاتىك كەۋا شىكى سەير لە كاتى قەيرانە كان دا پروو دەدات. خۇى لە خۇيدا راستەپىكردنەۋەى بارودۇخەكە ئالنىگارىيەكى سەر كىيە؛ نىشاندى پروو راستەقىنەى قەيرانە كان بە خەلك و چاكىردنەۋەيان، پىۋىستى بە ھەۋلى پەيۋەندىيە گىشتىيە كان ھەيە. زۆر چارىش ئەم ھەۋلە لەلايەن جۇش و خۇشى خەلكەۋە تەگەرەى تى دەخىرىت. ئەۋە خەلكەى زۆر بە دۇخەكە داخبار بوۋە، دوچارى دوۋلى يان سترىس بوۋنە. سەرەراى ئەۋەيش ئەۋان ككومەت بە ھاۋپەيمانى خۇيان نازاندن و لە كاتى قەيراندا ھاۋكار نىن.

۴- نەھىشنى قەيران

لەناۋبىردى قەيران دوو شتى دەۋى؛ يەكەمىان پىۋىستە قەيرانە كان لە حالەتى فرىاكەۋتن بگۋازىنەۋە بۇ حالەتى رۇتىن و بچوۋكىردنەۋەى قەبارەى رىكخىستەۋەيان. دوۋەمىشيان لەسەر ئاستى ستراتىژىيەكەيش، پىۋىستە بەرپىرسان بەرپىرسيارىتى ئەۋەى كە پروو داۋە بخەنە ئەستۋى خۇيان. ئەم دوو لايەنەى نەھىشنى قەيران زۆر لىك جىاۋازن بەلام لە پراكتىكدا زۆر تىكەلكىش. پىۋىستە ككومەت شەرىيەتى خۇى بەدەست بىنئىتەۋە تاكوۋ بتوانىت كىردارە ھەمىشەبىيەكانى خۇى بەجى بگەيەنىت. سەر كىردە كان ناتوانن بە تاكلايەنە بىر يار لەسەر ئەمە بەدن، تەنانەت ئەگەر لە لايەنى ياسايبەكەيشەۋە بۇ لەناۋبىردى قەيرانە كان خاۋەنى فەرمىش بىن. دەكىر لە نەھىشنى قەيرانە كاندا خەلك ھىور بىنئىتەۋە بەلام لەبىر بىردنەۋەى قەيرانە كان لەلايەن كۇمەلگەۋە ئەستەمە. چارەسەر نەكىردى قەيرانە كان بە شىۋەيەكى ناتەندروست، دەرنەجامى نادروستى لى دەكەۋىتەۋە و پشتگوۋىخىستنىشيان دەبىتە ماىەى مانەۋەيان ۋەك خۇيان.

مشتومپرەكانى ئەوھىش كە ئاخۇ كۆي لە پرىكخستنهوھى قەيرانەكان بەرپرسە، بەئاسانى دەبىتتە مايەى دروستبىوونى ناكۆكى و يەكترتاوانباركردنى لايەنەكان، لەبرى ئەوھى لىكدانەوھ بۆ دەرەنجامەكانيان بكن. ئالينگارىي سەركردهكان ئەوھىيە كەوا سەرەدەرىيەكى دروست لەگەل قەيرانەكاندا بكن و خۇيان لە تاكتىكى يەكترتاوانباركردن بدۆزنەوھ.

ئەو سەركردانەى لە قەيرانەكان دەكۆلنەوھ، دەتوانن بەتوانا و بەويژدان بن، بەلام ئەمە تەنيا شتىكى كەمى پىوھرەكانى ھەلسەنگاندنى كاركردنى ئەو سەركردانەىيە، بەتايبەت لەو كاتەى كەوا قەيرانەكە كۆتايىي پى دى. رەنگە ئەو سىياسەتمەدار و ئاژانسانەى شكستيان ھىناوھ لە بەجىگەياندى ئەرکەكانيان لە پىش يان لە وادەى قۇناغە سەختەكاندا، بتوانن ھەلسوكەوتىكى باش لەگەل دەرەنجامەكانى قەيرانەكاندا بكن. بەم جۆرە خۇيان لە زىانپىگەيشتنى ناوبانگ، خۇبەپىوھبردن و سەرچاوھكانيان دەپارىژن. قەيرانەكان كەسانى براوھ و دۇراويان ھەيە. داينامىكى سىياسى و ياسايى، ئەو جۆرە بەرپرسىارىتتايە ديارى دەكات كەوا ئەكتەرە قەيرانىيەكان بە چ قۇناغىك دەگەن.

۵- پەندوھرگرتن لە قەيرانەكان:

قەيران كۆمەلىك وانەمان بۇ پلانە جىگرەوھەكان و راھىنانەكان بۇ قەيرانەكانى داھاتوو پى دەبەخشىت. ھەمووان پەند لە رووداوھەكان وەردەگرن و بۇ پراكتىزەكردن و ياساكانى كارى پىكخراوھىيش سوودى لى وەردەگرن. بەلام ھەمىشە ئەمە روو نادات. دارشتنى وانەكان يەكىكە لە شىوازى بەپىوھبردنى قەيرانەكان. سەرەراى بەربەستە فىركارى و ئەكادىمىيەكان، دارشتنى وانەكان گرى دراوھ بە رۆلى ئەو وانانەى كە پەيوھستن بە ديارىكردنى قەيرانەكان و كارىگەرىيەكانيان لەسەر كۆمەلگە.

قەيرانەكان دەبنە بەشىك لە يادەوھرىيە كۆكراوھەكان و سەرچاوھىيەكىش بۇ لىكچووى مېژووى بۇ سەركردهكانى داھاتوو. ويناكردنى قەيران وەك بەرگرىكردن لە شكستھىنان و پىشبنىيەكان وا لە خەلك دەكات كەوا بىر لە گریمانەكان بكنەوھ و رەچاوى ئەو سىياسەت و سىستەمە ياسايىيانە بكن كە پىشتر دانراون. رەنگە وەبەرھىنەرانى ترىش كەلك لە وانەكان وەرگرن بۇ ھەلسەنگاندنى پىوھرەكان و چاكسازىكردن لەو ياسايانەى كەوا سەركردهكان پىيان پەسەند نىيە. بەمەيش سەركردهكان وانەى گرنگ و گەورە لە قەيرانەكان و پەپرەوكرديان لە مەيدانى بىرۆكراتىدا، وەردەگرن. ئالينگارىي گەورە لىرەدا ئەوھىيە كەوا درك بەو فاكتەرانە بكرىت كەوا بوونەتە ھۆكارى دروستبىوونى ئەو قەيرانانەى لە رىگەى ياسا كۆنەكان و پىكخراوھ مىللىيەكان بەرپا بوونە.

* “ئارىەن بۇين” پروفىسورى بەپىوھبردنى گشتى و بەپىوھبردنى قەيرانەكانە لە خۇيىندنگەى “يوترىكت” ھ بۇ بەپىوھبردن. ھەروھە پروفىسورى يارىدەدەرە لە پەيمانگەى بەپىوھبردنى گشتى لە زانكۆى وىلايەتى لويزيانا.

سەرچاوھ:

<https://www.britannica.com>